VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2019–2022

Tarkastusvaliokunta 25.4.2018

Lähtökohtia

- Tämän hallituksen viimeinen kehyspäätös
- Pohjana kevään 2017 kehyspäätös / julkisen talouden suunnitelma
- Meno- ja tuloarviot perustuvat uusimpaan JTS:n yhteydessä julkaistuun VM:n kansantalousosaston riippumattomaan ennusteeseen
- Maakunta- ja sote-uudistuksen siirtyminen vuoteen 2020 huomioitu

Kasvu jatkuu yli 2 prosentin vuosivauhdilla.

Maailmantaloudessa on voimakasta kasvua.

Työllisyyden kasvu on ylittänyt odotukset.

Palkkojen nousu kiihtyy.

Keskipitkällä aikavälillä kasvu jää alle 1½ %.

Julkinen talous kääntyy ylijäämäiseksi vuonna. 2020 ensimmäisen kerran sitten vuoden 2008.

Valtiontalous on talouskasvusta huolimatta lähivuosina alijäämäinen.

Julkinen talous velkaantuu, vaikka velka suhteessa bruttokansantuotteeseen laskee.

Pitkän aikavälin haasteet ennallaan: velkasuhde uhkaa kääntyä uudelleen nousuun.

Kansalliset sekä EU-tavoitteet

- Hallitusohjelman tavoitteet velkasuhteen taittamisesta vaalikauden loppuun mennessä sekä työllisyysasteesta toteutuvat.
- JTS:ssä asetut julkisen talouden alasektorikohtaiset tavoitteet vuodelle 2019 täyttyvät, paitsi valtionhallinto jää tavoitteesta.
- Suomi noudattaa EU:n perussopimuksessa määriteltyä velkakriteeriä (60% viitearvo) sekä alijäämäkriteeriä (3% viitearvo)
- Suomi noudattaa vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevää osaa.

Keskeiset taloutta kuvaavat indikaattorit, Taloudellinen katsaus huhtikuu 2018

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
BKT:n määrän muutos, %	2,1	2,6	2,6	2,2	1,8	1,3	1,1
Työttömyysaste, %	8,8	8,6	8,1	7,5	7,0	6,9	6,8
Työllisyysaste, %	68,7	69,6	71,1	71,9	72,5	72,9	73,2
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto[1], % BKT:sta	-1,8	-0,6	-0,6	-0,2	0,1	0,3	0,3
Valtio	-2,7	-1,7	-1,6	-0,9	-0,4	-0,2	-0,1
Maakuntahallinto					-0,4	-0,5	-0,4
Paikallishallinto	-0,4	-0,1	-0,2	-0,4	-0,1	-0,1	-0,2
Sosiaaliturvarahastot	1,3	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1	1,0
Julkisyhteisöjen rakenteellinen jäämä, % BKT:sta	-0,5	-0,1	-0,5	-0,6	-0,3	-0,1	-0,1
Julkisyhteisöjen velka[2], % BKT:sta	63,0	61,4	60,4	58,9	57,4	56,7	56,0
Valtionvelka[3], % BKT:sta	47,4	47,3	46,9	45,6	44,4	43,5	42,7
Paikallishallinnon velka[2], % BKT:sta	8,7	8,6	8,5	8,6	6,8	6,7	6,7

[1] Vuosien 2021-2022 valtiontalouden alijäämäluvut eivät sisällä puolustusvoimien hävittäjähankintoja. Hävittäjähankinnat kirjautuvat kansantalouden tilinpidon alijäämään suoriteperusteisesti eli hävittäjien toimitusajankohtana.

[2] EDP-velka

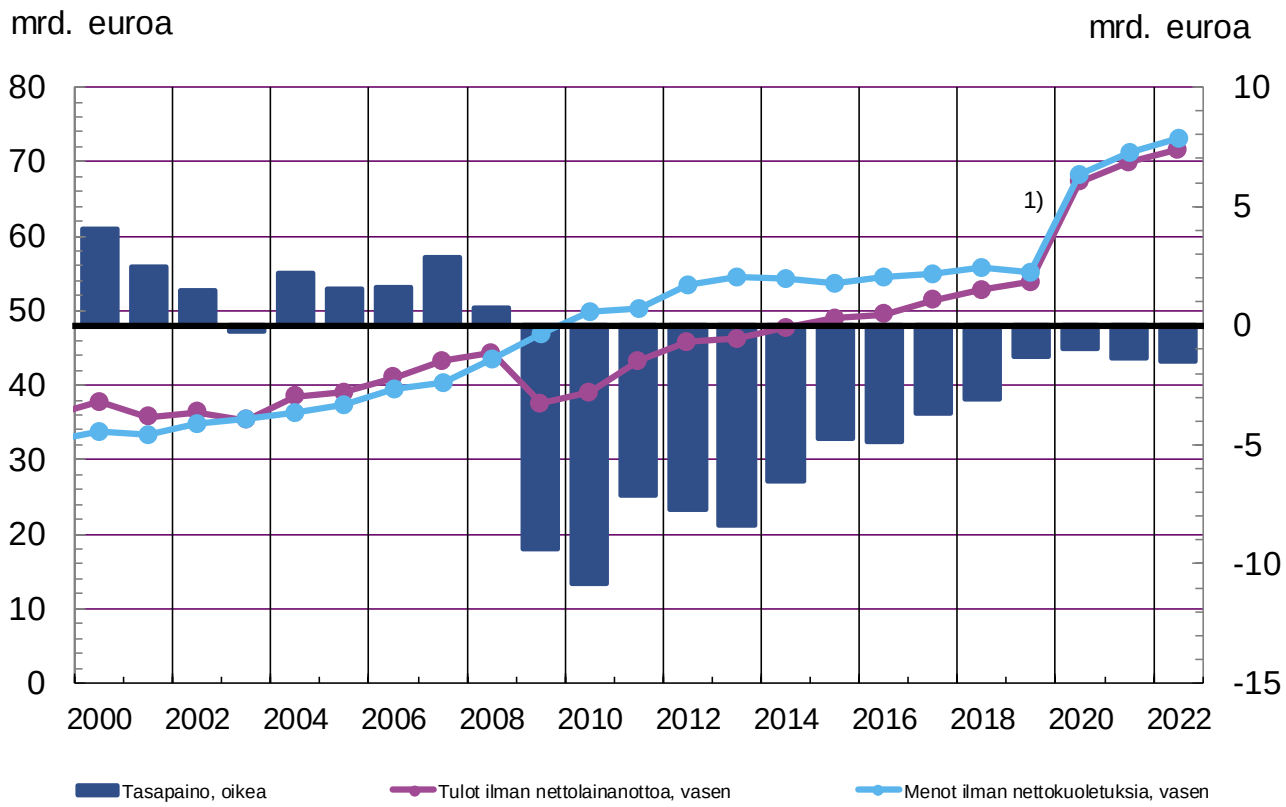
[3] Valtiokonttorin liikkeelle laskema velka

Lähteet: Tilastokeskus, Valtiovarainministeriö

Budjetin tasapaino

- Valtion budjettitalouden alijäämän ennakoidaan olevan n. 1,3 mrd. euroa v. 2019, kun vuodelle 2018 arvioitu alijäämä talousarvion mukaan on 3,1 mrd. euroa
- Alijäämä pienenee vuoteen 2020, mutta kasvaa jälleen v. 2021 johtuen etenkin puolustusvoimien strategisista suorituskykyhankkeista, joihin on varauduttu 1 mrd. eurolla vuosina 2021 ja 2022.
- Kevään 2017 kehyspäätökseen verrattuna arvio alijäämästä kehyskauden aikana on pienentynyt selvästi etenkin korkeampien tuloarvioiden seurauksena. Myös alentuneet arviot työttömyysturvamenoista ovat vaikuttaneet.

Valtion budjettitalouden tulot, menot ja tasapaino

1) Maakunta- ja sote-uudistus

Lähde: Valtiovarainministeriö 16.4.2018

Tasapaino:

2015 (TP): -4,7 mrd. euroa

2016 (TP): -4,9 mrd. euroa

2017 (TP): -3,7 mrd. euroa

2018 (TA): -3,1 mrd. euroa

2019: -1,3 mrd. euroa

2020: -1,0 mrd. euroa

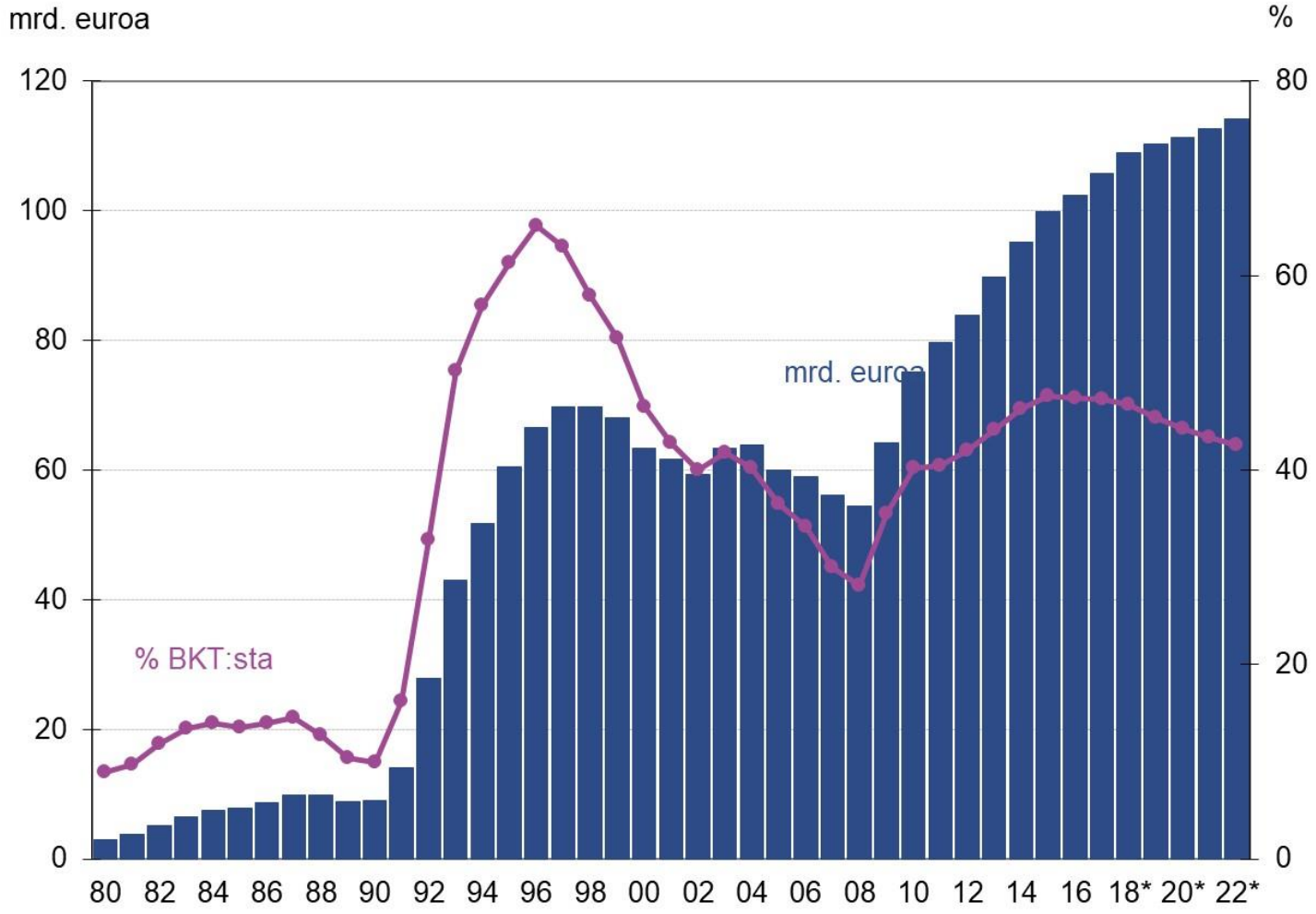
2021: -1,4 mrd. euroa*

2022: -1,5 mrd. euroa*

*2021: -0,4 mrd euroa

*2022: -0,5 mrd. euroa ilman puolustusvoimien strategisia suoritus-kykyhankkeita

Valtionvelan kehitys vuosina 1980-2022

Lähde: Valtionvarainministeriö 13.4.2018

Tuloarviot

- Budjettitalouden tulojen arvioidaan olevan 53,8 mrd. euroa v. 2019.
- Budjettitalouden varsinaisten tulojen arvioidaan kasvavan kehyskaudella keskimäärin n. 8 % vuodessa. Verotulojen keskimääräistä kasvua korottaa maakunta- ja sote-uudistukseen liittyvät veroratkaisut vuonna 2020.
- Vuonna 2022 budjettitalouden tulojen arvioidaan olevan 71,6 mrd. euroa.
- Suurin osa Sipilän hallitusohjelman veropoliittisista toimenpiteistä on jo toteutettu mutta joitakin toimenpiteitä toteutetaan asteittain koko hallituskauden ajan.
- Vuonna 2019 jatketaan tupakkaveron korottamista, asuntolainan korkovähennyksen supistamista sekä autoveron alentamista.
- Hallitusohjelman mukaisesti v. 2019 tehdään indeksitarkistus ansiotuloveroperusteisiin. Indeksitarkistus sisältyy teknisenä oletuksena koko kehyskauden ennusteisiin.

Muutoksia menoarvioissa

- Budjettitalouden menojen arvioidaan olevan 55,1 mrd. euroa v. 2019, mikä on 0,7 mrd euroa vähemmän kuin mitä vuodelle 2018 on budjetoitu.
- Menojen alenemiseen vaikuttaa mm. kärkihankerahojen poistuminen sekä työttömyysturvamenojen väheneminen.
- Kevään 2017 kehyspäätökseen verrattuna menot ovat n. 0,2 mrd. euroa korkeammalla tasolla keskimäärin v. 2019—2021 kun ei huomioida maakunta- ja sote-uudistuksen voimaantulon muutosta.
- Menojen nousuun on vaikuttanut mm. vuoden 2018 talousarviossa päätetyt lisäpanostukset mm. liikennehankkeisiin sekä sosiaalietuuksiin, samoin JTS 2019-2022 päätetyt lisäpanostukset mm. työllisyyteen ja eriarvoisuuden vähentämiseksi.
- Myös lakisääteiset indeksi- ja hintakorotukset (mm. valtion sopimusratkaisu) korottavat menojen tasoa
- Valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus on toisaalta toteutunut aiemmin arvioitua pienempänä.
- Samoin arvio työttömyysturvamäärärahoista on alentunut.

Määrärahoista

- Vuosien 2019—2022 julkisen talouden suunnitelmaan sisältyy menokehyksen puitteissa tehtyjä lisäpanostuksista kohdistuen etenkin teemoihin:
    - — työllisyys
    - — eriarvoisuus
    - — turvallisuus.
- Työllisyyskokonaisuuden osalta määrärahalisäyksiä on kohdistettu mm. aktiivimallin toimeenpanoon sekä lyhytkestoisen työn vastaanottamisen edistämiseen, johon hallitus varautuu 20 milj. eurolla.
- Eriarvoisuuden lieventämiseksi mm. takuueläkettä nostetaan ja vähimmäismääräisiä päivärahoja korotetaan.
- Turvallisuuskokonaisuuteen sisältyy lisäpanostuksia mm. sakon muuntorangaistuksen uudistamiseen.

JTS mrd. valtion toimintamenojen säästöt

- Aiempi viime vaalikaudelta jatkuva saman tasoinen tuottavuusvähennys päättyisi v. 2019 ilman uutta päätöstä
- Valtion toiminnan digitalisaation ja tuottavuuden kehittämisen osalta valtion kaikkia toimintamenoja vähennetään vuodesta 2020 alkaen 0,5 % vuosittain perustuen hallinnonalakohtaisiin toimintamenoihin vähennettynä toimitilamenoilla.
- OM:n, SM:n ja PLM:n hallinnonaloja sekä tullin toimintamenoja koskee 0,3 prosentin tavoite.
- Valtion toimintamenojen vähennys nousee 18 milj. eurosta v. 2020 55 milj. euroon v. 2022.
- Kutakin realisoitunutta 6 milj. euron säästöä kohden yhteiselle kehittämishankkeiden investointimomentille lisätään 1 milj. euroa.

Maakunta- ja sote-uudistus

- Uudistuksen seurauksena valtion budjettitalouden tulot ja menot molemmat nousevat yli 13 mrd. eurolla vuonna 2020.
- Tehtävien ja niiden rahoituksen siirto maakunnille ei lähtökohtaisesti vaikuta budjettitalouden tasapainoon.
- Uudistukseen liittyvät toimeenpanokustannukset sekä siihen liittyvä ylimääräinen veronkevennys kuitenkin heikentävät budjettitalouden tasapainoa.
- Lisäksi maakunta- ja sote-uudistuksen vaikutus näkyy budjetin menoissa nopeammin kuin verokertymissä, mikä heikentää budjettitalouden tasapainoa vuonna 2020.

Kuntatalous

- Kuntatalous näyttää saavuttavan sille asetetun rahoitusasematavoitteen (korkeintaan ½ prosentin alijäämä suhteessa BKT:hen)
- Uutta tässä JTS:ssa ovat osana JTS-miljardin toteutusta kuntien kannustinjärjestelmät, joiden rahoitus vähennetään kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta (euroa/asukas periaatteella).
  - Digitalisaation kannustinjärjestelmään osoitetaan 40 milj. euroa vuodesta 2019 alkaen.
  - Kuntien käyttötalouden menojen kannustinjärjestelmään osoitetaan 50 milj. euroa v. 2021 ja 100 milj. euroa v. 2022.
  - Kuntien rakennuskannan kehittämisen ja tilojenkäytön tehostamisen kannustinjärjestelmään osoitetaan 50 milj. euroa v. 2021 ja 100 milj. euroa v. 2022.